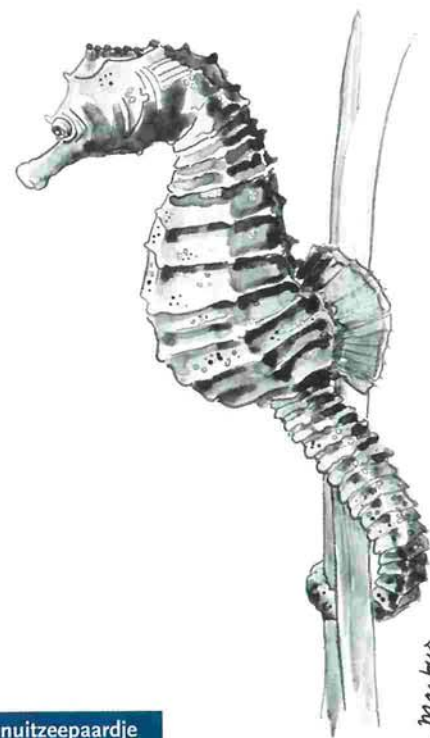

In een land met steeds minder natuur en mede daardoor alsmat verdwijnende soorten, is de waarneming van een nieuwe soort een heuglijke gebeurtenis, voor de natuur, voor de ontdekker en voor de wetenschap. Maar niet altijd: de nieuwe Japanse thujabastkever heeft de dood van een meer dan vijftig jaar oude *Thuja* in Ridderkerk op zijn geweten en bij nader onderzoek bleken driehonderd sierconiferen ter plaatse dankzij deze kever het loodje te hebben gelegd.

Gevonden & verloren (7)

De een zijn dood is de ander zijn brood

Kortsnuitzeepaardje
TEKENING: INA MARBUS

In juli van het vorig jaar kreeg Onderzoeksinstituut Alterra in Wageningen stukken stam van de dode *Thuja* uit Ridderkerk. Onder de schors was een wirwar van larvengangen te zien en in de schors werden vele, twee tot drie millimeter grote kevertjes aangetroffen die met controle door een Praagse specialist konden worden gedetermineerd als Japanse thujabastkever (*Phloeosinus rudis*). De soort was nooit eerder in ons land aangetroffen en evenmin in museumcollecties aanwezig. Met een dodelijke aanleiding dus een mooie entomologische verrijking.

Het is nog onduidelijk waar hij vandaan komt. Sinds circa 1950 is er een bekende Zuid-Franse populatie in een aanplant van *Thuja japonica*, maar de kever is daar niet agressief. Over de levenswijze is weinig bekend. Een bastkever heeft het in het algemeen op verzwakte bomen voorzien maar deze soort heeft inmiddels ook vrij jonge haagconiferen doodgemaakt, ook in Rotterdam, Dordrecht en Sleafwijk. Alterra probeert te achterhalen of we te maken hebben met een incident of een nieuwe plaag.

In dezelfde zomer mochten we een nieuwe krekelssoort begroeten: de boomkrekkel (*Oecanthus pellucens*), ook bekend onder de naam 'wijnhaantje' omdat hij in zuidelijke landen veel in wijngaarden voorkomt. Door de hogere temperaturen was deze krekkel al enige jaren aan een opmars naar het noorden bezig, via de Rijn in Duitsland. In de loop van augustus is langs de Waal bij Nijmegen een aantal exemplaren waargenomen. De soort is wel eens eerder in ons land gesignaleerd, maar was dan

steeds met toeristen meegelift. De krekels bij Nijmegen lijken op een echte kleine populatie die op eigen kracht Nederland heeft bereikt.

Een andere belangrijke ontdekking is die van de paganelgrondel (*Gobius paganellus*), een vis van zoet en zout water en in 2004 voor het eerst hier aangetroffen, gevangen door een palingvisser in de Lek en op naam gebracht door de Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij. Het bijzondere van de waarneming is dat deze grondel in zoet water zwom. De andere grondelsoorten in Nederland leven vooral in zout of brak water.

De Waddenzee blijft verrassen, ook als het om nieuwe soorten gaat. In oktober werd daar de van oorsprong in Oost-Azië voorkomende blaasjeskrab (*Hemigrapsus sanguineus*) gevonden, zowel aan de kant van Texel als van Den Helder. Het is een vrij kleine krab met een rugschild van maximaal vier centimeter. Volgens bioloog Rob Dekker van het Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee heeft de soort zich verspreid via het ballastwater van schepen of het aangroei van scheepshuiden en zal het een concurrent worden van de strandkrab omdat beide op zoek zijn naar hetzelfde voedsel en dezelfde schuilplaatsen. Voor het eerst in vijftig jaar dook ook een grote groep van de tuimelaar (*Tursiops truncatus*) in de Waddenzee op. De groep bestond uit zeker honderd dieren en werd begin augustus langs de kust bij Den Helder gezien. Later is de groep in verschillende groepjes opgesplitst en die zijn bij

het Marsdiep en in de Noordzee waargenomen. Er is geen idee waar deze dolfijnen vandaan zijn gekomen. De dichtstbijzijnde populaties bevinden zich langs de Schotse kust en de kusten van Normandië en Bretagne. Toch horen tuimelaars van oudsher in de Waddenzee thuis, maar ze zijn daar na de Tweede Wereldoorlog om onduidelijke redenen geheel verdwenen. Alleen langs de Noordzeekust wordt nog wel incidenteel een enkel exemplaar gezien.

In de Oosterschelde is, in de maanden juni tot en met augustus van 2004, een recordaantal van het kortsnuitzeepaardje (*Hippocampus hippocampus*) aangetroffen. Deze soort komt vooral voor in en rond de Middellandse Zee en was tot enkele jaren geleden uiterst zelden in Nederland. De laatste jaren waren er meer meldingen maar niet meer dan hooguit drie tot vijf per jaar. Nu kwamen er uit de Oosterschelde minstens tien meldingen en ook een uit het Grevelingenmeer, een nieuwe vindplaats. Waarschijnlijk is de verspreiding door de warme winters naar het noorden verschoven.

In september kwamen geschrokken wandelaars in het Lauwersmeergebied bij Staatsbosbeheer vertellen dat ze een bruine beer hadden gezien, op het militair oefenterrein Marnewaard. Maar sporenonderzoek wees uit dat daar een wasbeerhond (*Nyctereutes procyonoides*) rondloopt. Deze keer daarom geen uitbreiding van de Nederlandse zoogdierensoorten.

Joost Kazus is voorzitter van de Commissie Juridische Zaken van de KNNV.